

21 idejí pro vzdělávání v 21. století

ROZŠIŘUJÍCÍ KOMENTÁŘ

Naším vizím a idejím přikládáme velkou váhu, neboť odpovídají všeobecně žádoucímu pedagogickému diskurzu, vycházejí z odborné literatury a z poznání vědy a výzkumu, současně se potvrzují v našich vlastních zkušenostech a zkušenostech zprostředkovaných, stejně jako v trendech ze zahraničí a nakonec jsou v souladu i s deklarovanou vzdělávací politikou ČR skrze její koncepční a strategické dokumenty a vlastní vzdělávací programy.

Na tomto místě bychom rádi rozvedli některé další souvislosti, rozšířili prosazované ideje a zpřesnili jejich možnou interpretaci. Tyto komentáře mají pracovní charakter a můžou být na dle diskusí a nových poznatků aktualizovány.

Pro naplňování našich myšlenek považujeme za podstatné, že zpravidla tvoří nedělitelný celek, kde jednotlivé body závisejí na naplňování těch ostatních. Současně bychom rádi připomenuli, že uváděné ideje je nutno na každé úrovni vzdělávání vztahovat ke všem jeho účastníkům. Míří tedy na učitele i žáky a současně se týkají přípravy pedagogů na Pedagogické fakultě stejně jako následného vzdělávání ve všech typech škol a všude jinde.

Pro jasnější porozumění a ukotvení si na některých místech dovolujeme citovat nebo vycházet ze strategií vzdělávací politiky, případně lépe vystihnout podstatu myšlenek vybraným citátem či moudrostí.

1. **Reflexe při učení** – systematicky pracovat s reflexí jako nástrojem poučení z prožité zkušenosti – pojmout reflexi jako obecný princip, díky kterému můžeme trvale hledat porozumění a zlepšení ve všech následujících oblastech.

– **Klíčová slova: reflexe, sebereflexe, zkušenost, zpětná vazba, cyklus učení, review, debriefing, zkušenostně-reflektivní učení.**

- Reflexi a sebereflexi nevnímáme v protikladu k obsahu vzdělávání, ale naopak jako nutné prohloubení jeho ovládnutí.
- Považujeme reflexi za klíčový obecný princip, jehož přínos můžeme zakusit především tehdy, budeme-li s ním pracovat cíleně a systematicky. Snaživou prací s reflexí se můžeme rozvíjet ve všech možných oblastech. Stavíme-li jako činnost naší iniciativy rozvíjení diskuse, znamená to vlastně reflektování našich zkušeností se současným stavem a snahu vytěžit z této reflexe cesty ke zlepšení a inovaci.
- Věříme, že podobu vzdělávání je třeba zlepšovat trvale a neustále a nikdy se nelze spokojovat s dosaženým stavem. Chceme-li upřímně zvyšovat kvalitu, měli bychom pojmout podobu vzdělávání jako dynamický proces postavený na nikdy nekončících změnách; při vyvážení stability a jistoty v oblastech, pro které je to potřebné.
- Reflexi vidíme jako nedílnou součást samotné výuky. Je to právě moment reflexe, který představuje největší příležitost k porozumění zažité zkušenosti a tedy k učení. Žáci, studenti i vyučující by měli být trvale vedeni k metodám skupinové či individuální reflexe. Jejím předmětem by měly být vlastní obsahy a principy učiva stejně jako postřehy a prožívání účastníků. Studenti by měli pravidelně reflektovat, co se danou činností naučili, k čemu jim byla dobrá, a dále poskytovat podobě výuky zpětnou vazbu.

2. **Smysluplný obsah** – hledat a revidovat samotnou náplň vzdělávání a učit to, co je opravdu důležité – stanovovat cíle s ohledem na dnešní svět a zaměřit se na rozvoj obecnějších dovedností důležitých pro úspěšný život.
- **Klíčová slova: cíle vzdělávání, smysluplnost, obsah, látka, výuka, kompetence, znalosti, dovednosti, postoje.**
 - Chceme učit to, co je důležité pro dnešní život. Určitě ale nechceme pragmaticky redukovat kurikulum jen na profesní přípravu či úzký okruh „opravdu důležitých věcí“, ze kterých se vyškrtá vše zdánlivě neúčinné – domníváme se totiž, že pro dnešní život je naopak velmi důležité osvojit si celou řadu dovedností i vědomostí a získat široký všeobecný rozhled.
 - Tento bod tak rozhodně není voláním po konci učení obsahu konkrétních oborů – nestavíme se proti nim, ale naopak na jejich stranu, když chceme, aby se z nich vybíral a učil ten opravdu hodnotný obsah. Nevolaíme tak po konci učení obsahu například historie nebo chemie, ale chceme klást naopak důraz na porozumění těm souvislostem, které jsou do života opravdu důležité, neboť máme pocit, že se dnes v rámci oborů často vyžadují znalosti, které člověk opravdu využije jen stěží.
 - Ani tak se neomezujeme pouze na prakticky využitelné poznatky. Představa zavrhnout vše ostatní je nám cizí – neboť spousta věcí má smysl učit se pro jejich vlastní hodnotu, hovoříme-li o určitém poznání a moudrosti. Tímto máme na mysli třeba oblasti umění, filosofie a tázání vůbec a celkově všechny věci, které se mohou na první pohled jevit jako nevyužitelné prakticky: *„Přátelství není nezbytné, stejně jako filosofie, stejně jako umění. Nemají žádný smysl pro přežití – je to spíš jedna z těch věcí, které dávají přežití smysl.“* – C. S. Lewis
 - Je diskutabilní, kdo má být tím, kdo rozhodne, co je ten smysluplný obsah. Nesnažíme se stavět do této role, věříme, že k tomu je potřeba diskuse a společné hledání, kterých se každopádně chceme účastnit.
 - Za smysluplný obsah považujeme nejen obsahy vzdělávacích oborů, ale rovněž obecnější dovednosti pro život, třeba takové, které se snaží formulovat RVP pod klíčovými kompetencemi. Tyto kompetence přitom vidíme jako obsahově-cílovou prioritu vzdělávání, která stojí před konkrétními oborovými znalostmi.
 - Netvrdíme, že model klíčových kompetencí, jak jej známe např. z RVP či hledání klíčových kompetencí učitele, je ideální, jediný možný nebo nutný. Bez ohledu na konkrétní model však považujeme za zásadní právě obsah, který se za těmito kompetencemi skrývá – tedy důraz na obecné dovednosti směřující k učení, komunikaci, k řešení problémů, ke kompetencím sociálním, personálním, občanským a pracovním.
 - Jsme přesvědčeni, že příprava pedagogů by se měla začít zásadně orientovat na rozvoj takovýchto kompetencí.
3. **Vysoké cíle** – usilovat o vysokou laťku vzdělanosti vnímanou jako celoživotní snahu na sobě pracovat, učit se, dosahovat mistrovství ve svém oboru a rozšiřovat svůj všeobecný rozhled.
- **Klíčová slova: vzdělanost, celoživotní učení, mistrovství, všeobecný rozhled, vysoká laťka, další vzdělávání.**
 - Mohou-li se naše myšlenky jevit jako slevující v některých ohledech na zavedené přísnosti, rozhodně nejde o spokojení se s nižší úrovní vzdělávání, ale naopak o hledání efektivnějších cest k dosahování opravdu vysoké a hodnotné vzdělanosti postavené na osvojení si důležitých znalostí, dovedností a postojů.
 - Usilujeme o to, aby se všichni účastníci vzdělávání na Pedagogické fakultě učili odvádět opravdu dobrou práci. Považujeme za nezbytné, aby v tomto šli studentům příkladem všichni vyučující.
 - Učení považujeme za celoživotní proces, který v žádném ohledu nekončí dosažením určité mety. Chceme proto, aby Pedagogická fakulta rozvíjela další možnosti vzdělávání pedagogů včetně svých vlastních akademických pracovníků, například skrze kurzy celoživotního vzdělávání.

4. **Aktivizační metody** – učit se vlastní zkušeností a vzájemnou diskusí – tvořit školu, kde učení spočívá ve vlastní aktivní činnosti a efektivních vyučovacích metodách, nikoli v pouhém poslouchání učitele.
- **Klíčová slova: efektivní metody, aktivizace, participace, diskuse, reflexe, zkušenost, zážitek, hra, zodpovědnost.**
 - Jsme přesvědčeni, že učení prostřednictvím činností není žádným nahrazováním učení, ale naopak jeho prohloubením.
 - Vycházíme z poznání, že člověk se nejlépe naučí to, co sám dělá, dle principu *learning by doing*:
„Řekni mi, já to zapomenu. Ukaž mi, možná si to zapamatuji. Nech mě zkusit si to a já pochopím.“ – Konfucius
 - Chceme, aby výuka vyvíjela a přinášela aktivity, které budou studenty vnímány jako odpovídající výzvy – a které tak dají najevo důvěru v jejich schopnosti, aby si osvojili, že učení není pasivním příjmem informací, ale vlastní aktivní činností, za kterou si sami zodpovídáme.
 - Základní součástí výuky by tak dle našeho mínění mělo být skutečné cvičení učiva, úkoly postavené na skutečné podstatě projektové činnosti, dále vzájemné diskuse, hlubší sebezkušenostní aktivity, hry, simulace a dramatizace a různé další rozmanité aktivity.
5. **Demokratické pojetí** – vést druhé k angažovanosti a podporovat v nich úsilí věci měnit – dát lidem svobodu volby, umožnit spolupodílet se na vlastním procesu vzdělávání a díky zažití demokracie vidět smysl v aktivním občanství.
- **Klíčová slova: kooperativní výuka, svoboda, demokracie, angažovanost, participace, aktivní občanství, zodpovědnost, samostatnost, autonomie, respekt, samospráva, školní parlamenty.**
 - Považujeme za mimořádně důležité snažit se stavět celý vzdělávací proces tak, aby své účastníky co nejvíce vedl k přijímání demokracie postavené na právu a zodpovědnosti a k zaujímání vlastní aktivní role v rámci ní.
 - Věříme, že studenti, žáci a děti všeho věku by s ohledem na svoji duševní vyspělost měli dostávat prostor vyjadřovat své návrhy, příležitost k výběru a spoluúčast na rozhodování, neboť aktivním zakoušením takové činnosti se mohou nejlépe naučit principům demokracie, zodpovědnosti, aktivity a tolerance. Autority by neměly druhým ubírat zodpovědnost za jejich vlastní život a měly by je přizvat k řešení všeho, co se jich týká, včetně například konfliktů, které se tak mohou stát příležitostmi ke vzájemnému poučení a rozvoji.
 - Při studiu na Pedagogické fakultě se setkáváme s předměty, v nichž vyučující svými požadavky vystupují vůči studentům jako vůči někomu, kdo má raději držet krok se zavedenými zvyklostmi, nepátrat po jejich smyslu, neangažovat se a celkově tak vůbec žádné lepší cesty nehledat. Tento stav mnohé studenty demotivuje a je pro nás nepřijatelný. Chceme, aby učitelé podporovali studenty v jejich vlastní cestě k pedagogické profesi, nikoli aby jim do ní stavěli různé, třeba i nesmyslné a odrazující studijní požadavky.
 - Věříme, že žáci a studenti musejí sami přijímat zodpovědnost za vlastní učení, tedy vzít své vzdělávání do svých rukou a sami usilovat o dosahování vzdělávacích cílů. Na každé úrovni a v každé oblasti by měli vědět, co od nich výuka očekává a co mohou oni očekávat od ní. Měli by být v ideálním případě sami tvůrci a realizátory vlastních vzdělávacích cílů.
 - Usilujeme o větší variabilitu a diferenciaci výuky a studijního plánu. Myslíme si, že by velká část studia měla být složena z volitelných, respektive povinně volitelných součástí, ať už na úrovni nabízených předmětů nebo následně v jejich rámci co se týče možných způsobů práce, zpracovávání úkolů a zakončení. Jsme přesvědčeni, že svoboda volby přináší studentům větší zájem a motivaci o danou práci. Budou-li si studenti naší fakulty osvojovat takovou zkušenost, mohou jako budoucí pedagogové nabízet volitelnost i svým žákům a naplňovat tak princip diferenciaci, volitelnosti a rozvoje individuálních předpokladů a zájmů žáků v souladu s touto prioritní tendencí RVP.
 - Ze zkušeností soudíme, že by vyučující na fakultě měli více prakticky reflektovat, že si každý student sestavuje vlastní průchod studiem a studenti tak nemají jednotně stejné předměty ve stejných ročnících.
 - Uvědomujeme si, že zavádění demokratických pojetí není ve školství organizačně a systémově jednoduché.

Přes všechna omezení bychom se však rádi tomuto ideálu co nejvíce přiblížili.

- Prosazujeme demokratickou výchovu a partnerský přístup postavený na vhodné podobě smývání rozdílů mezi postavením žáků a učitelů. Usilujeme o vzdělávání, ve kterém není žák pouhým příjemcem učitelova poznání, ale ve kterém se od sebe všichni účastníci učí učit navzájem.
- Žáci a studenti si musí ze školy odnášet jasnou zkušenost, že má smysl snažit se měnit věci kolem sebe, dostat spravedlnosti, společensky se angažovat a stát si na určitých hodnotách. Škola nesmí svojí autoritou učit druhé podřízenosti a závislé poslušnosti, neboť takové skryté poselství představuje riziko pro jejich samostatnost a zodpovědnost a v důsledku ohrožuje demokracii.

6. **Kritické myšlení** – učit se odpovědnému utváření vlastních postojů a podporovat trvalé tázání po smyslu věcí, vyjadřování pochyb a konstruktivní kritiky, ujasňování cílů a promýšlení proč se vlastně vůbec vzděláváme.

– **Klíčová slova: kritické myšlení, odpovědnost, konstruktivní kritika, logické myšlení, argumentace, manipulace.**

- Domníváme se, že kritické myšlení je do výuky třeba dostávat především tak, že bude podporováno a požadováno na pozadí jednotlivých předmětů. V současnosti se oproti tomu setkáváme i s takovými situacemi, které kritické myšlení spíše potlačují. Vedle začlenění kritického myšlení jako principu chceme do pedagogické přípravy rovněž prosazovat přímé a cílené cvičení v metodách, jimiž je možné jej u sebe i u žáků rozvíjet.
- Velmi významnou součástí studia na Pedagogické fakultě by dle našeho mínění mělo být promýšlení a kritické reflektování zavedených podob výchovy a vzdělávání a hledání možných východisek a vhodných přístupů.

7. **Citlivý přístup** – obrátit naši pozornost na člověka a jeho prožívání – přistupovat k druhým tak, abychom vzájemným respektem a efektivní komunikací utvářeli zdravé normy a sebevědomí, kladné vztahy a sociální klima.

– **Klíčová slova: obrat k dítěti, žák v centru pozornosti, vzdělávání orientované na žáka, respekt, respektující přístup, efektivní komunikace, partnerský přístup, spolupráce, vztahy, sociální klima, empatie, aktivní naslouchání, motivace.**

- Chceme, aby ke každému studentovi, žákovi či dítěti bylo přistupováno jako k osobnosti, která má vlastní a individuální potřeby, prožívání, motivy a cíle, které je třeba rozvíjet, kultivovat a respektovat.
- Považujeme za klíčové, aby se pedagogové učili efektivním metodám komunikace a motivace postaveným na partnerském a respektujícím přístupu. Součástí pedagogické přípravy na fakultě by tak měl být rozvoj komunikace, aktivního naslouchání, kladných vztahů, klimatu a spolupráce. Je nezbytné, aby si takový přístup osvojili předně samotní vyučující na fakultě.
- Budoucí učitelé se musí připravovat na naplňování základních tezí RVP, které hovoří o tendencích „zohledňovat při dosahování cílů vzdělávání potřeby a možnosti žáků“ a „vytvářet příznivé sociální, emocionální i pracovní klima založené na účinné motivaci, spolupráci a aktivizujících metodách výuky“.
- Považujeme za důležité respektovat názory a individuální identitu každého člověka a vyhnout se jakékoli nežádoucí manipulaci. Společně osvojenou hodnotou by tak neměl být konkrétní názor, ale všeobecná otevřenost a tolerance k postojům druhých: „*Souhlas není shoda názorů, ale vůle.*“ – Tomáš Akvinský

8. **Vnitřní motivace** – podporovat vnitřní motivaci na místo nástrojů té vnější – dokázat nadchnout studenty pro pedagogické poslání, aktivizovat je v jejich studiu, aby sami dovedli probouzet zájem o učení a radost z poznávání.

– **Klíčová slova: motivace, nadšení, poslání, autonomie, smysl, flow.**

– Za největší problém považujeme především mínění, že fakulta nedokáže příliš dobře motivovat své studenty k reálnému zájmu o studium, o studovaný obor a pedagogickou profesi. Domníváme se, že fakulta musí vyvíjet maximální úsilí podporovat vnitřní motivaci svých studentů, jakkoli obtížné se takové snažení může zdát, neboť jedině tak může připravovat opravdu kvalitní pedagogy. Fakultní učitelé by měli jít příkladem ve svém nadšení, aby jednou mohli s podobným zájmem pracovat naši absolventi: „*Kdo chce zapalovat, musí hořet.*“

– Za základ vnitřní motivace považujeme sledování takových ideálů, jako jsou autonomie, smysluplnost, upřímnost, zajímavost, svobodná volba, spolupráce a nesoutěživé prostředí, dosahování mistrovství, zpětná vazba a oceňující hodnocení. Věříme, že dobrý učitel dokáže sledováním těchto myšlenek nadchnout své studenty na místo využívání donucovacích prostředků.

– Jakkoli asi není jednoduše možné zbavit se veškerých nástrojů vnější motivace, jsme přesvědčeni o nezbytnosti hledání vnitřní motivace jako ideálu. Součástí studia na fakultě by dle našeho mínění mělo být důkladné promyšlení příležitostí a rizik vnější a vnitřní motivace. Chceme také, aby se studenti učili nahrazovat hodnocení prostřednictvím známek efektivnějšími a citlivějšími motivačními nástroji jako je slovní hodnocení nebo obecně užitečná a cílená zpětná vazba.

9. **Rozvoj kreativity** – utvářet prostředí, které podněcuje tvořivost – stavět takové úkoly a výzvy, které nabízejí různé způsoby řešení – usilovat o otevřené myšlení, tvůrčí postupy a hledání nových cest.

– **Klíčová slova: kreativita, tvořivost, otevřenost, divergentní myšlení, laterální myšlení, podněcující prostředí.**

– Chceme, aby se úkoly předkládané studentům více snažily rozvíjet divergentní myšlení. Považujeme za podstatné, aby studenti dostávali možnost volby pro vlastní seberealizaci, nikoli aby trávili svůj čas mechanickou prací, není-li to nezbytné, nebo aby byli svazováni nadbytečnými mantinely své práce.

– Usilujeme o rozvoj v oblasti kreativní práce s informacemi skrze různé metody, jako jsou myšlenkové mapy, brainstorming apod. Chceme, aby fakulta nabízela studentům kurzy v této oblasti.

– Chceme, aby byli studenti vedeni k tvořivosti při didaktickém uchopování výuky a aby se ve své pedagogické přípravě učili vymýšlet různé netradiční a zajímavé způsoby vyučování, vzdělávání a výchovy.

10. **Příležitost pro všechny** – dávat šance všem lidem bez rozdílu, hledat ideál inkluze respektováním individuality každého člověka, nacházet v této otevřenosti obohacení a trvale přijímat rozmanitost jako žádanou hodnotu.

– **Klíčová slova: tolerance, inkluze, rovnost příležitostí, rozmanitost, jinakost, individualita, specifické potřeby, speciální vzdělávání, sociální vyloučení, otevřenost, respekt.**

– Za nedílnou součást všech studií na fakultě považujeme přípravu v oblasti speciální a sociální pedagogiky, která nebude jen uvedením do daného vědního oboru, ale snahou předávat právě takové kompetence, které si příslušník profese spojené se studovaným oborem potřebuje osvojit – tedy především porozumění obecným principům integrace, inkluze, tolerance a rozmanitosti a možností jejich uchopení v praxi.

– Chceme, aby všichni studenti Pedagogické fakulty v rámci svého studia zažili vlastní zkušenost se vzděláváním lidí se speciálními potřebami a ze sociálně znevýhodněného prostředí a dále s realizací integrace či inkluze.

– Snižování nerovností ve vzdělávání je strategickou prioritou vzdělávací politiky ČR.

11. **Mezinárodní přesah** – překročit hranice a učit se nahlížet na věci z mezinárodní perspektivy – podporovat výjezdy do ciziny, posilovat práci s cizími jazyky a celkově internacionalizovat studium v jeho formách i obsahu.

– **Klíčová slova: internacionalizace, cizí jazyky, zahraniční pobyty, nadhled.**

- Domníváme se, že mezinárodní přesah studia je jeho mimořádně důležitým aspektem směřujícím k osvojování obecných hodnot otevřenosti, tolerance a celkového rozhledu a nadhledu. Zároveň nám umožňuje udržovat krok s vývojem oboru ve světě.
- Uvědomujeme si, že efekt zahraničních zkušeností nemusí být na první pohled zřejmý, nemusí se okamžitě projevit a nemusí se třeba vůbec odrazit na studijních výsledcích. Jsme ovšem přesvědčeni, že jeho význam přesahuje konkrétní školní studium, neboť přináší širší dlouhodobější a širší benefity a obohacení.
- Usilujeme o naprosto zásadní posílení práce s cizími jazyky a zkvalitnění jejich výuky. (Tato připomínka míří na obecnou jazykovou přípravu, nikoli obory a katedry primárně zaměřené na cizí jazyky.) Chceme, aby studenti ve výuce podstatně více pracovali se zdroji a myšlenkami přesahující české jazykové a pedagogické prostředí a aby se na zkoumané problémy učili nahlížet z mezinárodní perspektivy.
- Chceme, aby učitelé více podporovali studenty v zahraničních výjezdech, např. v rámci programu Erasmus. Studenti v tomto směru sice mají bohaté možnosti, občas ale narážejí na neochotu vyučujících vyjít jim vstříc v navazujících studijních požadavcích.
- Internacionalizace vysokoškolského vzdělávání je jako jedna z priorit zakotvena ve Strategii vzdělávací politiky do roku 2020.

12. **Učení v souvislostech** – usilovat o porozumění tématům dnešního světa v jejich souvislostech a kontextu, učit se orientovat ve víru informací a médií, propojovat jednotlivé obory a věnovat pozornost průřezovým tématům.

– **Klíčová slova: komplexnost, souvislosti, svět, budoucnost, globálnost, lokálnost, průřezová témata, média, mediální výchova, environmentální výchova, multikulturní výchova, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, informační vzdělávání.**

- Považujeme za potřebné, aby byli budoucí pedagogové intenzivně připravováni na práci v oblasti takzvaných průřezových témat. Chceme usilovat o to, aby tato příprava mohla probíhat nikoli jen přednáškou uvádějící posluchače do odborného pozadí oboru, nýbrž efektivnějšími metodami výuky s větším didaktickým přesahem a ve spolupráci s organizacemi, které se dané oblasti věnují a představují v ní zkušené experty.
- Mají-li si studenti osvojovat „průřezový“ charakter průřezových témat, bylo by vhodné, aby se staly průřezovými i ve výuce na fakultě, tedy aby s nimi studenti pracovali na svých aprobačních oborech. Současně bychom rádi, aby šla fakulta více příkladem v naplňování tezí těchto témat ve svém prostředí a provozu.
- V návaznosti na kritické myšlení chceme posilovat přípravu v oblasti mediální výchovy.
- Usilujeme o rozvoj informačního vzdělávání jak na úrovni praktické gramotnosti, tak z hlediska možností využití internetu a informačních technologií pro vzdělávání.
- Domníváme se, že didaktické využívání médií, informačních technologií a dalších metod nebo přesahů by nemělo být na fakultě vyučováno pouze ve speciálních kurzech, ale mělo by se stát praxí v samotných oborových předmětech a didaktikách.
- Hlásíme se k ideji překračovat hranice zavedených oborů a snažit se předkládat témata v širších souvislostech.

13. **Společenská odpovědnost** – angažovat se v dění kolem nás a klást důraz na občanský rozměr vzdělávání – tvořit fakultu, jež přijímá spoluodpovědnost za okolní svět a se svými studenty i sama o sobě se do něj aktivně zapojuje.

– **Klíčová slova: angažovanost, participace, výchova demokratického občana, občanské vzdělávání, odpovědnost.**

– „Člověk může nalézt sám sebe jen tehdy, pokud nezůstane jen u budování svého hnízda, ale přijme odpovědnost za stav věcí kolem sebe.“ – Jan Patočka

- Společenská odpovědnost Pedagogické fakulty je neodmyslitelně a nejvíce dána samotnou přípravou pedagogů. Kládeme si otázku, nakolik jsou si toho její jednotliví studenti a vyučující vědomi a nakolik podle toho také jednají... Chceme pedagogy, kteří sami vnímají svoji klíčovou roli ve společnosti, jež může následně přijímat vzdělávání jako hodnotu stojící v popředí jejích zájmů, tak jak o tom hovoří Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 v jedné ze svých priorit.
- Usilujeme o to, aby fakulta projevovala svou odpovědnost také dalšími cestami, například organizací a účastí na úsilích a projektech, které mají společenský, občanský, humanitární či globální přesah. Společenská odpovědnost je také nově zakotvena v Dlouhodobém záměru Masarykovy univerzity do roku 2020, což je jedna ze tří funkcí univerzity a potažmo fakult vedle vzdělávání a výzkumu.
- Kládeme velký důraz na občanské vzdělávání. Domníváme se, že by tato problematika měla být součástí studia všech studentů Pedagogické fakulty, už jen z toho důvodu, že jde v RVP o oblast klíčových kompetencí i o průřezové téma, ale především proto, že by měl být každý pedagog nositelem hodnot, vlastního příkladu a výchovně-vzdělávacího úsilí v této oblasti, a to jednak vlastním citlivým přístupem postaveným na demokratickém pojetí a současně snahou vnášet občanský rozměr tématům, jimž se věnuje ve své výuce.
- Příkladáme význam utváření identity spojené se společenstvím, komunitou, prostředím, společností. Chceme proto usilovat o to, aby se studenti i akademičtí pracovníci mohli více identifikovat s Pedagogickou fakultou, jakožto pracovištěm, které je v rámci univerzity i společnosti zakotveno jako respektovaná instituce.
- Usilujeme o to, aby společenská odpovědnost byla postojem, který si absolventi Pedagogické fakulty osvojí a budou jej ve své profesi sledovat.

14. **Spolupráce s okolím** – hledat partnery a inspiraci a naslouchat reálnému světu – spolupracovat se školami a s různými organizacemi, vést studenty k účasti na zajímavých projektech a k všestranně obohacující otevřenosti.

– **Klíčová slova: partneři, inspirace, otevřenost, spolupráce.**

- Na vzdělávání tady nejsme sami. Naopak se mu dnes věnuje celá řada institucí, kde například ty neziskové vyvíjejí různé podoby činnosti: realizují výchovu a vzdělávání ve volném čase, nabízejí vzdělávací programy školním třídám nebo plní expertní roli, když inspirují učitele svými semináři a metodikami. Neziskové organizace sehrávají ve vzdělávání stále důležitější roli a jsou místem, kde ožívají velmi pokrokové přístupy k výuce. Vidíme v této činnosti velký potenciál a myslíme si, že spolupráce s neziskovými organizacemi zaměřenými na vzdělávání může přinést fakultě spoustu inspirace. Současně považujeme za vhodné, aby taková spolupráce neprobíhala jen na fakultní úrovni, ale aby do ní byli přímo zapojováni samotní studenti a mohli si tak osvojit takovou spolupráci i pro budoucí pedagogickou praxi.
- Nezávislé instituce pro nás mohou být příležitostí vzájemně se učit, jak s danou problematikou vůbec pracovat, tím spíše když se často zaměřují na složitější a novější témata a věnují se tak například výuce k lidským právům a občanské společnosti, globálnímu rozvojovému vzdělávání či environmentální výchově anebo se snaží popularizovat přírodní i společenské vědy a dělat je atraktivnějšími.
- Chceme, aby byli studenti aprobačních oborů vedeni ke spolupráci s asociacemi a spolky učitelů daného oboru, které se je snaží didakticky rozvíjet v praxi a umožnit učitelům sdílet své zkušenosti.
- Současně dnes roste množství různých nadějných vzdělávacích projektů, které se snaží oživit výuku konkrétních oborů a vnést do ní důležité přesahy. Tyto iniciativy se rodí jak v neziskové sféře, tak v akademickém prostředí, na samotných regionálních školách anebo na centrální státní úrovni. Namátkou

můžeme zmínit projekty, jako jsou Jeden svět na školách, Hejného matematika, Ekoškola, Extra třída, Zdravá škola, Čtením a psaním ke kritickému myšlení, Elixír do škol, Dějepis v 21. století nebo Učíme se příběhy. Věříme, že takovéto projekty mají co nabídnout a že by se s nimi fakulta měla snažit spolupracovat a zapojovat do nich své studenty.

- Za podobně přínosné považujeme, aby se studenti Pedagogické fakulty učili pracovat s různými žákovskými soutěžemi, ať už jde třeba o předmětové olympiády či SOČ v zavedených oborech anebo novější soutěže zaměřené na rozvoj v řadě dalších oblastí.
- Své partnery by také měly školy hledat v soukromé sféře. Studenti aprobačních oborů by dle našeho mínění měli být vedeni k tomu, aby na své budoucí škole navazovali spolupráci s firmami, které uvádějí jejich obor do praxe, mohou žákům ukázat jeho možné využití a především posoudit, jaké znalosti a dovednosti by rádi, aby školy svým absolventům předávaly pro výkon profese.
- Za zásadní považujeme spolupráci fakulty s běžnými školami. Usilujeme o větší provázanost mezi prostředím fakulty a regionálních škol. Prosazujeme spolupráci na vedení praxí, na metodické úrovni a především pak nasloucháním školám v jejich potřebách a přijímání zpětné vazby k tomu, v jakých ohledech se Pedagogické fakultě daří a nedaří dobře připravovat své absolventy pro výkon profese. Také považujeme za velmi obohacující, aby fakulta a její studenti spolupracovali se všemožně různými typy škol včetně škol alternativních.
- Usilujeme o hledání a zavádění mechanismů pro spolupráci s našimi absolventy po nástupu do pedagogické profese. Chceme rozmělnovat časový zlom mezi pedagogickou přípravou a praxí a myslíme, že by začínající pedagogové měli být ve svých počátcích více podporováni. Věříme, že tato spolupráce může pomoci samotným absolventům-pedagogům a současně přinášet cennou zpětnou vazbu fakultě k její přípravě.
- Usilujeme o větší mezifakultní spolupráci v rámci naší univerzity, případně v rámci dalších vysokých škol. Chceme, aby fakulta více vedla své studenty k zapisování předmětů z jiných fakult.
- Za hlavní smysl uváděných možností spolupráce považujeme především ideu, aby si absolventi do své pedagogické profese odnášeli kladnou zkušenost spolupracování se světem a aby se z něj do své praxe učili trvale vnášet nové myšlenky, příležitosti, otevřenost a zpětnou vazbu.
- Soustavná spolupráce všech škol s vnějším světem je zakotvena ve vizi Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020.

15. **Rozmanitost vzdělávání** – intenzivně se zamýšlet nad různými podobami výchovy a vzdělávání ve škole i mimo ni a nebát se inovací a alternativ – tvořit svět, kde rozmanitost, jinakost a změna jsou vnímány jako kladné hodnoty.

– **Klíčová slova: diverzita, rozmanitost, svobodné vzdělávání, alternativní vzdělávání.**

- Usilujeme o to, aby významnou součástí pedagogické přípravy bylo seznamování se s různými výchovně-vzdělávacími koncepcemi a jejich promýšlení, nikoli jen reprodukce zavedeného vzdělávacího systému.
- Stavíme na ideji svobodného vzdělávání, ve kterém si každý student, potažmo rodič, volí vlastní cestu a ve kterém jsou za srovnatelně hodnotné považovány i mimoškolní způsoby vzdělávání.

16. **Zpětná vazba** – trvale hledat a hodnotit kvalitu výuky a vzdělávání – učit se dávat a přijímat zpětnou vazbu a nakládat s ní tak, aby žákům a studentům pomáhala reflektovat jejich práci a aby rozvíjela úroveň výuky samotné.
- **Klíčová slova:** kvalita, hodnocení, zpětná vazba, kontrola, evaluace, poučení z chyby, slovní hodnocení.
 - Chceme, aby se hodnotná a užitečná zpětná vazba žákům při učení stala nedílnou součástí výuky a aby se jí všichni její aktéři učili efektivně dávat i přijímat. Chceme rozvíjet sebehodnocení a kladný přístup k chybě a v souladu s oficiální vzdělávací politikou „prosadit změny v hodnocení žáků směrem k průběžné diagnostice, individuální hodnocení jejich výkonů a širšímu využívání slovního hodnocení.“
 - Požadujeme, aby vzdělávání na fakultě podléhalo silným mechanismům zpětné vazby a hodnocení kvality.
17. **Propojení teorie s praxí** – přizpůsobovat výuku aktuálnímu stavu poznání a podobě světa, reflektovat nejnovější poznatky, výzkum a inovace – učit se ve zkušenosti nacházet teoretické koncepty a aplikovat je v praxi.
- **Klíčová slova:** výzkum, teorie, praxe.
 - Při studiu na Pedagogické fakultě se často setkáváme s předměty, jejichž forma nebo obsah značně zaostávají za současným stavem poznání, podobou světa či inovativními přístupy vycházejícími z nových poznatků v oblasti pedagogiky, psychologie, neurovědy a dalších disciplín.
 - Chceme, aby fakulta více připravovala studenty na současný systém školství a témata jako RVP, klíčové kompetence, průřezová témata, kariérní systém, standard učitele či strategické dokumenty nebyly ve studiu něčím okrajovým, nýbrž důležitou náplní, se kterou studenti pracují, a to nejenom na prakticky-instrumentální úrovni, ale především z hlediska vizí a idejí, které nesou. Současně ale považujeme za vhodné, aby se studenti učili tyto koncepty překračovat a připravovat se na to, že vzdělávání v budoucnosti může vypadat úplně jinak.
 - Chceme, aby se výuka neuzavírala sama do sebe a do svého obsahu a aby měla odpovídající přesah k realitě a pedagogické praxi. Usilujeme o větší propojování s praxí probíhající na běžných školách.
 - Považujeme za podstatné, aby se studenti učili propojovat teoretické koncepty z pedagogiky a psychologie s prakticky zažívanou zkušeností. Chceme, aby k tomu byli vedeni při výuce seminářů nebo při reflektování své pedagogické praxe.
 - Považujeme za vhodné, aby vzdělávání na fakultě pružněji reagovalo na potřeby společnosti, včetně požadavků vytyčených strategickými, koncepčními a rámcovými státními dokumenty.
18. **Praktický nácvik** – průběžně se cvičit v učení a komunikaci a za základ pedagogické přípravy považovat velké množství praxí, které budou kvalitně reflektovány s cílem porozumět zkušenosti a učit se od sebe navzájem.
- **Klíčová slova:** praxe, zkušenost, reflexe, diskuse, reflektovaná praxe, nácvik.
 - Domníváme se, že množství praxe ve studiu na Pedagogické fakultě by mělo mnohanásobně vzrůst a že nácvik pedagogické činnosti by spolu s jeho reflexí měl být považován za jádro studia. Považujeme za vhodné, aby současně procházeli studenti výcvikem pedagogických kompetencí, komunikace a různých způsobů učení v bezpečném prostředí mezi spolužáky na fakultě.

19. **Osobnostní rozvoj** – zařazovat do výuky sebezkušenostní aktivity, v nichž se člověk učí lépe poznávat sám sebe a svůj proces učení, komunikovat s druhými, zvládat negativní a rizikové chování a působit vůči němu preventivně.
- **Klíčová slova: osobnostní a sociální rozvoj, komunikace, vztahy, empatie, aktivní naslouchání, sebezkušenostní příprava a výcvik, reflexe, sebepoznání, sebereflexe, komfortní zóna a zóna učení, práce se skupinou, komunita, komunitní kruh, lektorství, proaktivní výchova, prevence, sociální prostředí a klima, rizikové chování, zvládání stresu, kompetence k učení, sebeřízení, time management.**
 - Jsme přesvědčeni, že aktivity a programy postavené na sebereflexi představují velmi perspektivní způsoby výuky, které nás mohou výrazně rozvíjet v oblastech jako je sebeřízení, proces učení nebo efektivní komunikace. Tyto aktivity nás mohou posouvat dál, jsme-li v nich vedeni k překračování své komfortní zóny a je-li tato zkušenost kvalitně reflektována.
 - Za zásadní cíl osobnostního rozvoje považujeme budování psychického zdraví, kvalitních vztahů a strategií pro zvládání stresových a zátěžových situací. Neméně důležitou hodnotou je poté utváření zdraví fyzického.
 - Domníváme se, že je třeba razantně posílit přípravu v oblasti sociální patologie a prevence.
 - Osobnostní rozvoj je uveden na prvním místě mezi čtyřmi hlavními cíli vzdělávání ve Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020.
20. **Výchovný rozměr** – pracovat s hodnotami, neomezovat se na pouhou vzdělanost a pěstovat v lidech slušnost, pokoru a smysl pro morálku – formovat druhé k tomu, aby usilovali být dobrým člověkem.
- **Klíčová slova: etická výchova, hodnoty, lidství, integrita osobnosti, zodpovědnost, morálka.**
 - Výchovný rozměr považujeme za zásadní hledisko a prioritní edukační cíl. Jakkoli to nemusí být jednoduché, považujeme za nutné, aby fakulta soustředila svou pozornost na snahu připravovat budoucí pedagogy předně jako experty na výchovu.
 - Domníváme se, že nedílnou součástí přípravy všech studentů na Pedagogické fakultě by měla být praktická didaktika osobnostně-sociální výchovy.
 - Vzhledem k variabilitě a profilu studijních oborů na fakultě považujeme za vhodné věnovat větší pozornost souvislostem spojeným s mimoškolní výchovou ve volném čase.
21. **Autenticita prostředí** – uvádět všechny ideje do praxe vlastním příkladem školy – usilovat, aby vliv sociálního a pedagogického prostředí šel ruku v ruce s ideály i kurikulem a působil tak na budoucí pedagogy jako žádoucí vzor.
- **Klíčová slova: autenticita, vliv prostředí, pedagogizace prostředí, sociální a pedagogické prostředí.**
 - Mají-li všechny vytyčené myšlenky fungovat, považujeme za klíčové, aby v nich fakulta a její vyučující šli příkladem a aby prostředí školy tyto ideje nepopíralo, nýbrž co nejlépe podporovalo.
 - Především právě proto považujeme za podstatné, aby takto vytyčené ideály byly vztaženy jak k vyučujícím a studentům Pedagogické fakulty, tak následně na učitele a žáky našich škol.
 - Jsme přesvědčeni o velké míře předávání skrytých poselství a přístupů vzorem prostředí, tedy, jak je zmíněno v úvodu našeho prohlášení, že samotný způsob výuky na fakultě se zásadní měrou odráží na tom, jakým způsobem budou pracovat budoucí pedagogové se svými žáky. Myslíme si, že význam působení sociálního a pedagogického prostředí na jedince by měl být více zohledňován a měli by se s ním učit pracovat všichni studenti Pedagogické fakulty.
 - Domníváme se proto, že každý zdejší vyučující by měl být v první řadě odborníkem ve vzdělávání, a to také proto, aby jako odborníci připravení pro pedagogickou praxi opouštěli fakultu i její absolventi.